

พระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
อาทิตยทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
เจ้าพระยาพิชัยเนทรวโยธิน
ตราไว้ณวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรวางวิธีการจดทะเบียนครอบครัว ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีผู้ทำหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ได้แต่งตั้งขึ้น

(๒) “การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อความสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(๓) “การบันทึก” หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์

มาตรา ๔ บุคคลที่จะเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ คือ

- (๑) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- (๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๕ การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้จะทำที่สำนักทะเบียนแห่งใด ๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้ ในกรณีที่มีการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องถึงกันมากกว่าแห่งหนึ่ง ให้หมายเหตุในทะเบียนต่าง ๆ ถึงการเกี่ยวข้องนั้น ๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้บังคับตลอดถึงการบันทึกด้วย

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๔ คำร้องขอจดทะเบียน ต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียน ผู้ร้องต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในทะเบียน ต่อหน้านายทะเบียน และต่อหน้าพยานสองคนซึ่งต้องลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนในขณะนั้น

เล่ม ๕๒ หน้า ๑๓๓๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

ด้วย แต่ถ้าผู้ร้องไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ โดยวิธีหนึ่ง
วิธีใด ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน

มาตรา ๗ รายการที่ลงไว้ในทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียน
ลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อนายทะเบียนไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนสมรสหรือหย่าโดยความ
ยินยอม นายทะเบียนต้องออกไปสำคัญแสดงการจดทะเบียน
นั้นมอบให้ฝ่ายละฉบับโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม

มาตรา ๙ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอจดทะเบียนได้ โดยมีต้อง
เสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าขอสำเนารายการในทะเบียนซึ่ง
นายทะเบียนรับรอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่
กำหนดไว้ในกฎกระทรวง .

มาตรา ๑๐ เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว
ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้

การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำ
นอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตรา
ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ ถ้าบุคคลใดได้รับอนุญาตให้สมรสได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้ยื่นสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่รับรองว่าถูกต้องแล้วนั้นต่อนายทะเบียน ในเมื่อร้องขอจดทะเบียน

มาตรา ๑๒ ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำหนังสือนั้นยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อบันทึกในทะเบียนจดทะเบียนสมรส

ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพระยานตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำพระยานั้นไปให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียน ถ้อยคำซึ่งพระยานให้ไว้นั้นให้นายทะเบียนจดลงไว้แล้วให้พระยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้ เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๔ เมื่อชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย และโดยพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ นายทะเบียนไม่สามารถจะไปจดทะเบียนให้ได้ และผู้ใกล้ความตาย จะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ผู้นั้นจะร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกิริยาก็ได้ แต่ต้องร้องต่อพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นกำนันขึ้นไป หรือต่อนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจหรือต่อบุคคลซึ่งเป็นพะยานได้ตามพระราชบัญญัติอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน

ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตาย ให้ผู้ที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนตามความในวรรคก่อน พร้อมด้วยชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมี ไปแสดงต่อนายทะเบียนโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ถือยคำแสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอแล้วขอจดทะเบียนสมรส

ถ้ากรณีดังกล่าวในวรรคต้นเกิดในเรือเดินทะเลระหว่างเดินทางจะร้องต่อนายเรือเสมือนเป็นเจ้าของพนักงานดังกล่าวในวรรคต้นก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในวรรค ๒ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส
ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่น คำร้องต่อศาลก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่า
ธรรมเนียมศาล

เมื่อศาลได้สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่ง
กฎหมายครบถ้วนแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้เพิกถอนการสมรส
หรือให้หย่ากันแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียน
บันทึกไว้ในทะเบียนก็ได้ แต่ต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาอัน
ถึงที่สุดที่รับรองว่าถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียน

มาตรา ๑๗ ถ้าการใดๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัว
ได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่งประเทศที่
ทำขึ้นนั้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศ
สยามก็ได้ แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้น
โดยมีคำรับรองถูกต้องพร้อมกับคำแปลภาษาไทย ซึ่งฝ่าย
นั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ถ้าการดังกล่าวแล้วได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่ง
กฎหมายสยามบัญญัติไว้ ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลสยาม

ส่งสำเนาทะเบียนหรือบันทึกซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้วไปยัง
กระทรวงการต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๑๘ การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอม
นั้น ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อสามีและภริยาร้องขอ
และได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๕๘ วรรค ๒ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงต่อนายทะเบียน
ด้วย

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่บิดาร้องขอรับรองบุตร เมื่อบุตร
และมารดา ถ้าหากมีมารดามาแจ้งด้วยตนเองว่ายินยอมด้วย
แล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

การจดทะเบียนการรับรองบุตรนั้น จะขอให้นายทะเบียน
ไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
ตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ถ้าบุตรหรือมารดาหรือทั้งสองไม่มาด้วยตนเอง ให้นาย
ทะเบียนแจ้งไปให้ผู้ที่ไม่มาทราบ เมื่อทั้งสองได้แจ้ง
ว่ายินยอมด้วยแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่
ถ้านายทะเบียนมิได้รับแจ้งความยินยอมภายในหนึ่งเดือนนับ
แต่วันที่รู้หรือควรรู้แจ้งความของนายทะเบียนนั้น ก็ให้นาย

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๑๓๓๗

ทะเบียนจดทะเบียนได้ เว้นแต่ถ้าบุตรหรือมารดาอยู่นอก
สยาม ให้ขยายกำหนดเวลานั้นเป็นหกเดือน

ถ้าในระยะเวลาตั้งระบุไว้ในวรรคก่อน บุตรหรือมารดา
คัดค้านการขอรับรองบุตรนั้น ให้นายทะเบียนแจ้งคำคัดค้าน
ไปยังผู้ร้องขอและห้ามมิให้จดทะเบียน เว้นแต่ศาลมีคำสั่ง

มาตรา ๒๐ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบ
ด้วยกฎหมายแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นสำเนาคำพิพากษา
อันถึงที่สุดซึ่งรับรองถูกต้องแล้ว มาให้บันทึกในทะเบียน
ก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อมีการเพิกถอนการรับรองบุตร ให้นำ
มาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้ผู้รับ
บุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร้องขอ

ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายให้
ถ้อยคำว่า ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายในเรื่อง
รับบุตรบุญธรรมตั้งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์แล้ว ถ้าปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไป

ตามเงื่อนไขที่ว่านั้น หรือถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ไม่เป็นความจริง ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องขอจดทะเบียนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลได้สวนไต่ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงนั้น ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อทั้งสองฝ่ายร้องขอ

ถ้าศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ถ้าสามีภริยาซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๑๓๓๕

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหน้าที่รักษาการเท่าที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้น ๆ ให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียก

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ตามมติคณะรัฐมนตรี)

นิติศาสตร์ไพศาลย์

รัฐมนตรี